

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

2021-2022 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
BAHAR DÖNEMİ

MEKÂN FELSEFESİ

Prof. Dr.
Senem
KURTAR
Cuma,
16.00-16.45
(Online)

Dersin Konusu:

Mekân, insan varoluşunun, şeylerin ve varlığın o çok eski zamanlara geri giden çarpıcı öyküsüdür. Ancak felsefe tarihinin ilk başlangıcında (Antik Yunan düşüncesinde) henüz günümüz dünyasındaki anlamıyla **mekân** sözcüğüne rastlamayız. Gündelik yaşama bakıldığında Grekler bir “yeri kutsama”, anıtsallaştırma yoluyla ilişkilendirirler mekânla. Mekânla düşünsel olarak ilgilenme ise Platon’un *Timaeus* diyalogundaki anlaşılması zor ve karmaşık olarak nitelediği *Khôra* kuramsallaştırmasıyla başlar. Onun eleştirel takipçisi ise her zamanki gibi Aristoteles olacaktır. Aristoteles *Fizik*’te bizi **Topos** olarak mekân tartışmasıyla baş başa bırakır. Aslen mekâna sınırsız ve sınırlı bir şey olarak yaklaşan bu ikili modern düşüncede de karşılığını **mutlak mekân ve yayılım (extensio) olarak mekân** şeklinde belirginleşen Newton-Descartes tartışmasında bulacaktır. Dersin ilk haftalarında mekân kavramsallaştırmasının oluşumunda oldukça etkin olan bu kuramsal ve problematik düşünsel dalgalanmalara yer verilecektir. İkinci olarak fenomenolojik yaklaşımla birlikte belirginleşen yer algısı, aidiyet, anlamlı ve anlam verilebilir bir bulunuş, beden, şey ve mekân bağıntısı irdelenecektir (Husserl, Heidegger, Ponty, Derrida). Fenomenolojik mekân algısına olduğu kadar semantik ya da göstergebilimsel ve mekâna anlam kodları-imleri olarak yaklaşan teorilere karşın toplumsal, eleştirel ve Marksist düşüncenin mekâna üreten ve üretilen bir şey olarak yönelmesi mekânın manifestosunu yazan Henri Lefebvre üzerinde ele alınarak devam edilecektir. Dersin son haftalardaki okumaları parçalanmış mekân, başka bir yer algısı ve umudu, poetik mekân gibi çeşitli perspektifler ortaya koyan bazı temel metinlerin okunarak tartışılması yoluyla biçimlenecektir. Böylelikle mekân teorisi, algısı ve yaşantısına dair geniş bir yelpaze sunulacaktır.

Dersin Amacı:

Bu yolla çağdaş mekân tartışmalarına özgü tüm sorunlar ve tartışmalar ilk ve asli kaynağında görülerek mekânın felsefe tarihindeki temel algı, anlam ve düşüncesine dair hem bir temel sağlanacak hem de genel bir bilgi edinilecektir. Felsefe tarihinin farklı dönemlerine ait temel metinlerle mekân problemi esasında ilişkilenecek ve metinler yorumlanıp tartışılacaktır.

Dersin Kazanımları: Mekân düşüncesinin (felsefesinin) tarihsel kökeni ve gelişimi hakkında bilgi sahibi olmak, Felsefi kavram ve problemleri sistematik olarak ele alma ve tartışma, Felsefi metin okuma, anlama ve yorumlayarak eleştirel olarak analiz edebilme becerisi edinme, düşüncelerini tutarlı bir biçimde kompozite edebilme yazarak ve sözlü olarak ifade edebilme yetisi kazanma.

Ders İçeriği:

- 1. Ders:** Mekânı Düşünmek -Felsefi bir problem olarak mekâna genel bir bakış- **Varlık olarak Mekân:** *Khora, Topos*, Kap-İçerik Teorisinin Sorunsallaştırılması
- 2. Ders:** Mekânı Düşünmek -Felsefi bir problem olarak mekâna genel bir bakış- **Yayılm ve Kap Olarak Mekân:** **Cismin Yayılmı ve Taşıyıcısı** (*Extensio, Container*), **Mutlak ve Sonsuz yayılım Olarak Mekân:** Descartes-Newton Gerilimi
- 3. Ders:** Yaygın ve hâkim mekânsal kavrayışa yönelik eleştiriler: **Mekân ve Fenomenolojik Algı -Yer, Beden, Anlam**
- 4. Ders:** Yaygın ve hâkim mekânsal kavrayışa yönelik eleştiriler: **Mekân ve Fenomenolojik Algı-Yer, Beden, Anlam**
- 5. Ders:** Yaygın ve hâkim mekânsal kavrayışa yönelik eleştiriler: **Mekân ve Fenomenolojik Algı-Yer, Beden, Anlam**
- 6. Ders:** İlişkisel ve Toplumsal Mekân Düşüncesi-**Henri Lefebvre ve Mekânın Üretimi**
- 7. Ders:** İlişkisel ve Toplumsal Mekân Düşüncesi-**Henri Lefebvre ve Mekânın Üretimi**
- 8. Ders:** İlişkisel ve Toplumsal Mekân Düşüncesi-**Henri Lefebvre ve Mekânın Üretimi**
- 9. Ders:** Parçalanmış-Melez Mekân ve Yer'e dönüş: **Foucault ve Heterotopyalar**
- 10. Ders:** Parçalanmış-Melez Mekân ve Yer'e dönüş: **Foucault ve Heterotopyalar**
- 11. Ders:** Parçalanmış- Melez Mekân ve Yer'e dönüş: **Gaston Bachelard, Mekânın Poetikası**
- 12. Ders:** Parçalanmış- Melez Mekân ve Yer'e dönüş: **Gaston Bachelard, Mekânın Poetikası**
- 13. Ders:** Edebi Mekân Düşüncesinden Birkaç Örnek: **Rilke ve Duino Ağutları-Ölümün Ebedi Mekânı** Olarak "Açık"
- 14. Ders:** Edebi Mekân Düşüncesinden Birkaç Örnek: **Maurice Blanchot, Ölümün Edebi Mekânı**

Dersin Temel Metinleri:

1. Platon, *Timaios*, Sosyal Yayınları, 2007.
2. Aristoteles, *Fizik*, YKY, 2014 (IV. Kitap okunacak)
3. Descartes, *Meditasyonlar*, Say Yayınları 2016, Alfa 2020 (II. Kitap okunacak)
4. Heidegger, *Varlık ve Zaman*, (Aziz Yardımlı ya da Kaan Ökten çevirileri olabilir) (I. Bölüm II ve III. Kısım okunacak)
5. Merleau-Ponty, *Algının Fenomenolojisi*, İthaki Yayınları, 2017 (*Beden* bölümü okunacak)
6. Jacques Derrida, *Khora*, çev. Didem Eryar, Kabalcı Yayınevi, 2008
7. Henri Lefebvre, *Mekânın Üretimi*, SEL Yayınları,
8. Michel Foucault, "Başka Mekanlara Dair", *Özne ve İktidar* içinde, Çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, 2000.
9. Gaston Bachelard, *Mekânın Poetikası*, çev. Alp Tümertekin, İthaki, 2020
10. Maurice Blanchot, *Yazınsal Uzam*, çev. Sündüz Öztürk Kasar, YKY, 1993

11. Rainer Maria Rilke, *Duino Ağıtları*, çev. Can Alkor, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2022

Yardımcı Metinler:

1. Edward S. Casey, *The Fate of Place A Philosophical History*, University of California Press, 1998, (s.3-75).
2. Alejandro A. Vallega, *Heidegger and the Issue of Space Thinking on Exilic Grounds*, Pennsylvania University Press, 2003, (s.17-57).
3. Michael Lewis, Tanja Staehler, *Fenomenoloji*, çev. Kolektif, FOL Yayınları, 2020
4. *Mekânı Düşünmek* (derleme), Nika Yayınları, 2021

Not: İngilizce ve bazı Türkçe kaynaklar PDF olarak paylaşılacaktır. Kitaplardan ilgili bölümler ya da okunması faydalı olabilecek makalelerden bir ya da iki tanesi derste ortak karar yönünde okunabilir.

Öğretim Üyesi Görüşme

Saatleri Salı, 11.00-12.00,

Perşembe 11.00-12.00

Not: Öğrencilerin görüşme gününden en az bir gün önce dersin öğretim üyesini mail yoluyla bilgilendirmeleri gerekmektedir.

Öğretim Üyesi İletişim:

senemkurtar@gmail.com